Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Педагогічний факультет

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ Й ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

(назва навчальної дисципліни)

Освітні, педагогічні науки

(назва освітньої програми)

Рік навчання **2025-2026** , семестр *3*

Форма навчання: *очна (денна, вечірня), заочна*

Галузь знань
А Освіта
Спеціальність
А1 Освітні науки
(шифр, назва)
Освітній рівень
Третій (освітньо-науковий) (доктор філософії PhD)

Кафедра та викладач	***Кафедра початкової освіти та інноваційної педагогіки*** *Викладач:* ***Слабко Володимир Миколайович,*** *доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки* *Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar:* *https://scholar.google.com/citations?user=2HR0qMwAAAAJ&hl=uk&oi=ao* *E-mail: v.m.slabko@udu.edu.ua* *Викладач:* ***Коханко Оксана Григорівна****, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки* *Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar:* *https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=QJEf_EcAAAAJ* *E-mail: o.h.kokhanko@udu.edu.ua* *Лінк на курс в MOODLE: https://dle.udu.edu.ua/course/view.php?id=2857*
I. Основна мета/цілі навчання	***Мета навчальної дисципліни:*** *формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти системного розуміння актуальних проблем освіти й педагогічної науки, сучасних теоретичних підходів до їх осмислення; розвиток здатності критично аналізувати педагогічні концепції та освітню практику, виявляти дослідницькі проблеми, обґрунтовувати концептуальні моделі й науково виважені шляхи розв'язання освітніх суперечностей з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.* ***Основні завдання:*** *• поглиблення й систематизація знань про сучасний стан, проблемне поле та тенденції розвитку освіти й педагогічної науки в Україні та світі;* *• розвиток здатності критично осмислювати вітчизняні й зарубіжні педагогічні концепції, зіставляти наукові позиції та обґрунтовувати власне бачення актуальних освітніх проблем;* *• формування здатності виявляти суперечності освітньої практики, прогалини в науковому знанні та перспективні напрями*

педагогічних досліджень;

• поглиблення розуміння взаємозв'язку навчання, виховання, розвитку й соціалізації особистості в умовах суспільних трансформацій;

• розвиток умінь аналізувати проблеми якості, доступності, інклюзивності та цифрової трансформації освіти, її функціонування в умовах війни й післявоєнного відновлення;

• удосконалення вмінь здійснювати пошук, критичне оцінювання та узагальнення наукової інформації з використанням електронних ресурсів і баз даних;

• формування здатності обґрунтовувати концептуальні моделі освітніх процесів, визначати умови їх реалізації та критерії оцінювання результативності;

• розвиток культури наукової дискусії, аргументованого представлення дослідницьких позицій і відповідального використання наукових результатів в освітній практиці.

II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

*Навчальна дисципліна **обов'язкова***

*Цикл **дисциплін спеціальної підготовки***

III. Обсяг навчальної дисципліни

	Денна/вечірня форма навчання	*Заочна форма навчання*
Кількість кредитів	*3*	*3*
Загальна кількість годин	*90*	*90*
Лекційні заняття	*20*	*6*
Семінарські/практичні заняття	*24*	*6*
Самостійна робота	*46*	*78*

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади та проблемне поле сучасної освіти й педагогічної науки

Тема 1.1. Освіта й педагогічна наука в умовах суспільних трансформацій. *Освіта як суспільна цінність, соціальний інститут і простір розвитку особистості. Взаємозв'язок освіти, науки, культури та суспільства. Сучасне проблемне поле педагогічної науки. Вплив глобалізації, європейської інтеграції, демографічних змін і воєнних викликів на освітні процеси. Суперечності між суспільними очікуваннями, освітніми потребами особистості та можливостями освітніх інституцій.*

Тема 1.2. Сучасні педагогічні концепції та підходи до осмислення освітніх проблем. *Розвиток категоріально-понятійного апарату педагогіки. Людиноцентризм і гуманістичні засади освіти. Системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, аксіологічний і культурологічний підходи: пояснювальні можливості та межі застосування. Критичне зіставлення вітчизняних і зарубіжних педагогічних концепцій. Міждисциплінарність у пізнанні освітніх явищ.*

Тема 1.3. Актуальні проблеми навчання та розвитку особистості. *Оновлення цілей, змісту й результатів навчання. Співвідношення фундаментальності та практичної спрямованості освіти. Суб'єктність здобувача освіти, навчальна мотивація, самостійність і відповідальність. Індивідуалізація та диференціація навчання, побудова індивідуальних освітніх траєкторій. Розвиток критичного мислення, творчості та здатності навчатися впродовж життя. Суперечності оцінювання навчальних досягнень і можливості їх подолання.*

Тема 1.4. Сучасні проблеми виховання, соціалізації та ціннісного розвитку особистості. *Взаємозв'язок виховання, соціалізації та самовиховання. Формування національної і громадянської ідентичності, моральної відповідальності й культури демократичної взаємодії. Толерантність і повага до культурного різноманіття. Партнерство закладу освіти, сім'ї та громади. Вплив цифрового середовища на ціннісні орієнтації особистості. Суперечності виховання в умовах суспільної нестабільності.*

Змістовий модуль 2. Сучасні освітні виклики та наукове обґрунтування шляхів їх розв'язання

Тема 2.1. Якість, доступність та інклюзивність освіти як науково-педагогічні проблеми. *Багатовимірність поняття якості освіти та підходи до її оцінювання. Освітня нерівність і бар'єри участі в освітньому процесі. Інклюзивність, безбар'єрність і недискримінація в освіті. Урахування різноманітності освітніх потреб. Суперечності між стандартизацією та індивідуалізацією освіти. Використання результатів наукових досліджень і зворотного зв'язку для вдосконалення освітнього середовища.*

Тема 2.2. Цифрова трансформація освіти та зміни педагогічної взаємодії. *Трансформація ролей викладача й здобувача освіти в цифровому середовищі. Педагогічні можливості та обмеження дистанційного і змішаного навчання. Цифрова нерівність, інформаційна перевантаженість і проблеми навчальної комунікації. Штучний інтелект в освіті й науці: можливості, ризики та етичні суперечності. Критерії педагогічної доцільності використання цифрових засобів. Наукове оцінювання їх впливу на результати навчання.*

Тема 2.3. Освіта в умовах війни, післявоєнного відновлення та сталого розвитку. *Безперервність освіти в кризових умовах. Освітні втрати й розриви: сутність, чинники виникнення та напрями подолання. Безпечне освітнє середовище, педагогічна підтримка й соціальна згуртованість. Освітні потреби внутрішньо переміщених осіб та інших груп, які зазнали впливу війни. Роль освіти в післявоєнному відновленні громад. Взаємозв'язок соціального, економічного та екологічного вимірів освіти для сталого розвитку.*

Тема 2.4. Взаємозв'язок педагогічної науки й освітньої практики. *Причини розриву між результатами досліджень та їх використанням в освіті. Доказові підходи до обґрунтування педагогічних рішень. Критичне оцінювання наукових публікацій, достовірності висновків і меж їх застосування. Пошук та зіставлення результатів досліджень у наукових базах даних і відкритих електронних ресурсах. Співпраця дослідників і практиків. Професійна етика, академічна доброчесність та відповідальність за впровадження педагогічних інновацій.*

Тема 2.5. Концептуальне осмислення та моделювання шляхів розв'язання актуальних освітніх проблем. *Перехід від опису практичної проблеми до формулювання наукової суперечності й дослідницьких питань. Обґрунтування авторської позиції на основі критичного аналізу джерел. Концептуальні моделі освітніх процесів: цілі, принципи, складники та взаємозв'язки. Визначення умов реалізації, очікуваних результатів і критеріїв оцінювання запропонованих рішень. Науково-методичний супровід та врахування нормативних вимог. Представлення й обговорення концептуальної пропозиції за обраною освітньою проблемою.*

V. Результати навчання	***Інтегральна компетентність.*** *Здатність до розв'язання складних завдань педагогічної теорії і практики та дослідницької діяльності в освітній галузі як у процесі навчання так і в процесі подальшої професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики в умовах невизначеності.*

ЗК 1. *Здатність ефективно вирішувати складні завдання у галузі освіти на засадах системного наукового мислення, широкого культурного світогляду, принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності (світоглядна компетентність).*

ЗК 3. *Здатність до планування, організації та здійснення наукових досліджень відповідно до сучасних наукових вимог (дослідницька компетентність).*

ЗК 6. *Здатність до професійної комунікації з представниками різних галузей знань, науковою спільнотою та фахівцями різного рівня під час наукових дискусій і представлення результатів досліджень державною та іноземними мовами, із дотриманням принципів толерантності та поваги до культурного різноманіття (культурологічна компетентність).*

ФК 1. *Здатність інтегрувати міждисциплінарні знання, планувати та реалізовувати оригінальні наукові дослідження, отримувати результати, що сприяють продукуванню нових знань у сфері освіти й педагогіки; виявляти, формулювати та розв'язувати дослідницькі проблеми з урахуванням їх сутності, тенденцій розвитку та чинників впливу, а також забезпечувати якість наукового пошуку.*

ФК 2. *Здатність використовувати сучасні методи й засоби наукового дослідження, цифрові технології, електронні ресурси, бази даних і спеціалізоване програмне забезпечення в освітній та науковій діяльності.*

ПРН 5. *Вільно представляти й обговорювати результати наукових досліджень і актуальні проблеми освіти державною та іноземними мовами, публікувати результати власних досліджень у провідних національних і міжнародних наукових виданнях.*

ПРН 7. *Розуміти фундаментальні засади педагогічних наук, методологію наукових досліджень та застосовувати їх у власній науковій і викладацькій діяльності з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.*

ПРН 9. *Розробляти та досліджувати концептуальні моделі освітніх систем і процесів, забезпечувати їх науково-методичний та нормативний супровід, організовувати освітній процес у закладах вищої освіти.*

VI. Порядок і критерії оцінювання

Форми поточного контролю: *Тестові контрольні роботи.*
Методи поточного контролю: *усне опитування, тести, практичні завдання.*
Форма підсумкового контролю: *екзамен*

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота та правильність розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення, впевненість та аргументованість, використання у відповіді посилань на інформацію з основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників та інших методичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння та самостійні оцінні судження, висновки.

Під час виконання письмових завдань: повнота та правильність розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати самостійні висновки, ступінь сформованості практичних умінь, досвід творчої та пошукової діяльності, акуратність оформлення письмової роботи.

Перезарахування окремих тем або модулів дисципліни за умови підтвердження відповідних навчальних результатів, здобутих у межах неформальної освіти (курси, тренінги, семінари, сертифікати тощо): перезарахування здійснюється на підставі поданої документації, яка підтверджує зміст, тривалість і результати навчання, та після оцінки відповідності компетентностей викладачем курсу або уповноваженою комісією, відповідно до Положення про неформальну та інформальну освіту учасників освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-

	dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-poriadok-vyznannia-i-perezarakhuvannia-rezultativ-navchannia-otrymanykh-u-formalnii-neformalnii-ta-abo-informalnii-osviti-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova-2026). ***Рівні відповідності критеріям*** **Високий рівень (90 – 100 балів).** Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни повністю, вільно володіють навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язують завдання різних видів складності, аргументовано висловлюють свої думки, займаються самоосвітою, можуть брати активну участь в наукових та творчих проектах. Виконали усі практичні / самостійні завдання правильно та ґрунтовно. Демонструють здатність пов'язувати теоретичні знання з курсу з практичним досвідом професійної діяльності. **Достатній рівень (80 – 89 балів).** Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни в необхідному обсязі, володіють навчальним матеріалом, виконали завдання до кожної теми, проте у відповідях допускають деякі неточності. Уміння продуктивні, проте без вияву творчості. Здатні працювати самостійно, проте допускає неточності. **Середній рівень (70 – 79 балів).** Здобувачі засвоїли зміст навчальної дисципліни в повному обсязі, але його знання містять неточності та помилкові судження, уміння проявляються на репродуктивному рівні. Здобувачі не можуть сформулювати самостійні оцінні судження та висновки. **Задовільний рівень (65 – 69 балів).** Здобувачі загалом опанували навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїли поверхово, частково. При виконання практичних завдань допускають помилки та потребують допомоги викладача чи колег-студентів. **Низький рівень (60 – 64 балів).** Здобувачі засвоїли навчальну дисципліну поверхово, володіють навчальним матеріалом на елементарному рівні, демонструють фрагментарні знання, не можуть самостійно виконати більшість практичних завдань. Виконали частину практичних / самостійних завдань з суттєвими помилками та недоліками. **Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання.** Здобувачі не засвоїли більшості тем, володіють елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміють логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку, практичні уміння не сформовані; **0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.** Здобувачі не виконали більшості завдань, не володіють навчальним матеріалом, змістом курсу не оволоділи.
VII. Політика курсу	***Політика щодо відвідування:*** *здобувачі дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/statut-ukrayinskoho-derzhavnoho-universytetu-imeni-mykhayla-drahomanova) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені Михайла Драгоманова (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/pravyla-vnutrishnoho-rozporiadku-udu-imeni-mykhaila-drahomnaova), відвідують заняття відповідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки. Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.* ***Політика щодо дедлайнів і перескладання.*** *Усі завдання передбачені навчальною програмою мають бути виконанні у встановлений викладачем термін. Практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної*

	оцінки). *Якщо здобувач отримав незадовільну оцінку під час екзамену, в нього виникає академічна заборгованість. Повторно скласти атестацію він повинен до початку наступного семестру в терміни, визначені деканатом.* *Якщо здобувачі не погоджуються з оцінкою підсумкової атестації, вони можуть в день оголошення результатів подати в деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. За письмового екзамена повторне опитування не проводиться. За усного комісія надає здобувачеві право продемонструвати свої знання. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. «Положення про організацію освітнього процесу».* *У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату. Здобувачі можуть здійснювати перескладання результатів навчання відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок контролю якості знань студентів УДУ імені Михайла Драгоманова», «Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості студентами УДУ імені Михайла Драгоманова» (посилання на Положення: https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty).* ***Політика щодо конфліктних ситуацій.** Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів в УДУ імені Михайла Драгоманова» (https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/nakaz/polozhennia-pro-vrehuliuvannia-konfliktiv-v-udu-imeni-mykhaila-drahomanova). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.* ***Політика щодо академічної доброчесності** ґрунтується на засадах «Положення про академічну доброчесність в УДУ імені Михайла Драгоманова» (https://udu.edu.ua/nauka/antyplahiat). Викладач ознайомлює здобувачів вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користуванням засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет-ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.* ***Умови для інклюзивного вивчення освітнього компонента:** дана навчальна дисципліна може викладатися для людей з особливими освітніми потребами. Форми і методи інклюзивного навчання обираються з урахуванням індивідуальних потреб здобувача. Обов'язково поєднуються фронтальні, індивідуальні та групові ФОНД. Традиційні методи навчання поєднуються з інтерактивними і спеціальними (методи педагогічного супроводу та корекції, тощо).*
VIII. Основні інформаційні ресурси	***Основна література*** *1. Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді : науково-аналітична доповідь / В. Г. Кремень та ін. ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : Педагогічна думка, 2023. 172 с.*

2. *Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.*

3. *Коханко О. Г. Підготовка майбутніх учителів до виховання молодших школярів засобами педагогіки партнерства. Освітньо-науковий простір. 2025. Вип. 9 (2), т. 1. С. 51–58. DOI: 10.31392/ONP.2786-6890.9(2)/1.2025.05.*

4. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (До 30-річчя незалежності України) : монографія / Нац. акад. пед. наук України ; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. 384 с. DOI: 10.37472/NAES-2021-ua.*

5. *Стешенко В. В., Слабко В. М. Обґрунтування та визначення педагогічних умов функціонування педагогічних явищ (на прикладі формування організаційної культури майбутніх учителів технологій). Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2024. Вип. 100. С. 75–79. DOI: 10.31392/UDU-nc.series5.2024.100.15.*

6. *International Commission on the Futures of Education. Reimagining our futures together: A new social contract for education. Paris : UNESCO, 2021.*

Додаткова література

7. *Васютіна Т., Коханко О., Золотаренко Т. Методика організації занурень у початковій школі як приклад міждисциплінарної інтеграції в STREAM-освіті. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 34, т. 1. С. 242–248. DOI: 10.24919/2308-4863/34-1-39.*

8. *Коханко О. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до реалізації ідей педагогіки партнерства. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип. 48, т. 2. С. 141–146. DOI: 10.24919/2308-4863/48-2-23.*

9. *Макаренко Л. Л., Слабко В. М. Ресурсний потенціал цифрових компетентностей у професійному становленні здобувачів освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2026. Вип. 165. С. 101–109. DOI: 10.31392/NZ-udu-165.2026.11.*

10. *Слабко В. М. Стратегії інтеграції SMART-комплексів у освітній процес закладів освіти України. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2023. Вип. 95. С. 100–105. DOI: 10.31392/NPU-nc.series5.2023.95.20.*

11. *Miao F., Holmes W. Guidance for generative AI in education and research. Paris : UNESCO, 2023.*

12. *UNESCO. Education for sustainable development: A roadmap. Paris : UNESCO, 2020. 66 p.*

Розширений список джерел та інформаційних ресурсів з навчальної дисципліни розміщено у системі MOODLE.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 року.